

Bájkkeavijssa NuorttaSálto

Mánnodagá dá vahko lidjin LOSA-klássa ja aktisasjágallatja Knut Hamsun js:an Stáigon Ájluovtan vuojadimen ja oadtjun aj gávvidimev sámegielas ja kultuvras Árranin.

Maññela gá vuodjamáhpadieme lij náhkám, oahppe guovte juohkusijda juogeduvvin ma oahpestuvvin Árranin – ja áhpaduvvin moadda ássij birra same kultuvran, ja mañemussaj bessin oahppe gullat lágádallamav sámegiela udnásj dile birra.

Vuolepdirektorra Lars Magne Andreassen vuosedij kártan julevsáme guovlov, mij le Nuortta-Sálto gitta Julevuj. Sámij gaskan ælla rijkajráj, ja gá le sáhka sámij nasjonáliejve birra (guovvamáno 6. bieje), le duolla biejev sámij álmukbiejven gáhttjot. Lars Monsena miellagiddis almmavuohtha-rájdjo gáhtjodum ”Ingen grenser” tjadáváj jur dán guovlon, ja Lars Magne, guhti diehtá man tjábrás duobddága li, javllá sujna lidjin gássjelisvuoda læhkám danna vádtset. Julevsáme etnologa Lis-Mari Hjortfors vuosádaláj dávvervuorkájt oahppijda. Duola dagu subtsastij sán sámijn lidjin vantsabiggimárbedábe gitta gaskaájgen. Guolben dávvervuorkán li sárgoduvvam báktedájda Badjelánda nasjonálpárkas Svierigin ja Leiknássjes Divtasvuonan. Badjelánda li gávnnam báktesárggomijt stuorra vantsas sivloj, rikkasij ja bárrjásij, boahhtsujt ja guolijt stuorra Virihávrrre ja Vastenávrrre birra. Lars Børge Myklevold, dálla virggáj biejadum Musea Nuorttan Divtasvuonan, miejnni dá báktesárggoma li 800 – 1300 jagijs m.Kr., ja jáhkka aj báktesárggoma lij Divtasvuonagijs dagádum dan diehti gá válkká julevsáme guovdátja tjadá daggu vásij.

Gábdásav álggolis buktin

Lis-Mari subtsastij aj alek tyddja gábdásin ij le sámijs iesj dagádum, valla le tjuohte jagij tjadá buvtaduvvam álggolis. Le sámmi tyddja mij le doarroálmáj uniformajn Englandan gitta gaskaájgen. Sámijn ælla nágín árbbedábe tydajt snjissjokot, dássju

Giellahistávrá. Birrusij 20 oahppe ja áhpadiddje Knut Hamsun js:as Stáigon áhpaduvvi sámegiela birra – dárogieffága oahppoplána milta.

SPRÁKHISTORIE. Drøyt 20 elever og lærere fra Knut Hamsun vgs i Steigen får undervisning om det samiske språket – i samsvar med læreplanen i norskfaget.

Oasse ietjama sámé duogátjis

Tæksta: Bjørn E. Stemland
Járggáliebme: Divte Media AS

SAME GUOLLARA. Robin, Ingjerd ja Charlotte berustalli gá Lis-Mari subtsas sámé guollára ja suv áhkátja birra.

SAMISKE FISKERE. Robin, Ingjerd og Charlotte følger interessert med når Lis-Mari forteller om den samiske fiskeren og kona hans.

dábdos Álmájvággerádno. Valla snjissjku tjáppa, bájnós báttijt ja avijt majna gáptijt hiervviji, ja dát le dáhpé mij vilá bisoduvvá. Vuosedij aj oahppijda sámé snjissjkomijt moadda hárpjo giergijda tjanádum anátijt hárpjojt nubbe nupes.

Ietján subtsastij sán nordlandsvantsa birra mij dávvervuorkán vuosáduvvá gánná sámé álmáj ja nissun guolliba. Sámij gaskan álmáj ja nissun lijga dássáttja, ja nissuna vantsan lij dábalasj ja ittij vuorbedisvuohtha dav tjuovo – nav gák moadda tjerdalasj láttij milta!

Dárojduhttempolitihkka ja udnásj sámé

Lars Magne sáhkadij dárojduhttempolitihka birra, mij vibáj gitta 1980-jagijda, gá sámé dáhkkiduvvin álmugin dán rijkán. Sán miejnni lij duola dagu sosial-darwinissmas jádedum. Oajválattja ájggun viehkedit sámijt alep dássáj, bajedit alep kultuvrraj. Lij

kulturrehtjamus. Oajválattja aj ballin viesáda nuorttan ællim sámmi áskáldisá dagu ietjá sajijn rijkán, ja sihtin sijáv dárojduhtet. Duogátjin lij tsarriikka Suobma-Ruossja. Dan diehti álgaduváj giellapolitihkka mij galgaj sámijt ja guojnajt dárogielagin dahkat. Sán aj vuosedij Návuođnáj gánná 44 % viesádijs adnin ietjasa sábmén jagen 1930. Jagen 1950 láchko lij vuollánam 0 %! Ij lim dan diehti gá sámé gáhtun, valla hiejtin ávdedit sámé duogátjav gá álmukláchke gatjádin. Moaddásijda sámévuohtha lij juojddá mij ávdepájgijda gulluj – juojddá majt ettjin sidá mánádisá vaddet. Dat aj gielav guoskaj.

Sámé nuoraj identitehta

Maññela sáhkadij bihtámsáme rádediddje Elin Anita Sivertsen guoradallama birra sámé nuorajidentitehtas majt le 15 nuoraj gaskan tjadádum vásádusáj birra gáktu le liehket nuorra sábmé. Duola dagu subtsastij nissun sán boahhtsuj bargaj, eliteserien tjevtjaj, bargaj mastergrádajn ja oasev álggorijkan ároj, ja dan diehti ulmutja imáj sunji gáhttjin gá ittij sjiehta dábalasj dájdadussaj sámij birra! Ulmutja vuorddi sámé li állu ietjá dassta majt álu li. Ienemus oasse dajs gev sán ságájdahhtij ettjin sámásta, valla sihtin sámegiela oahppat. Aktisasj

juohkkahattjaj lij ájggomus oahppat gielav mánádisá boahhteájgen. Moattes li hájen gá e buvte sámástit nav buoragit gák lidjin sihtat. Muhtemijda le gatjálvis boahám sijá sámévuohhtaj gá e buvte buoragit sámástit. Giella le identitehtaj tjanádum, ja le dan diehti ájnas. Sámé nuora dábdidi le hássaliddje sámé duogátjin. Valla li aj mihá, gievroduvvi, ja adni ressursan moattekultuvrasaj duogátjav.

Elin Anita ja Lars Magne goappátja dáttodi gávnnuui gáttó sámij vuossti, nav gák aj láttij ja muslijmaj vuossti. Ájnnasamos le diedov áhtsát vaj ep sieradásajt dagá ma ihkap e ulmuttjij gaskan gávnnu.

Stereotipija. Lars Magne Andreassen vuosádallá láttij dábalasj dájdadusá birra sámijs – ja álu le duohtavuodas állu ietjá.

STEREOTYPIER. Lars Magne Andreassen viser en utstilling av nordmenns tradisjonelle oppfatninger av samene – ofte nokså langt fra virkeligheten.